

Vergaderjaar 2020–2021

26 488

Behoeftestelling vervanging F-16

Nr. 464

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 mei 2021

Mede namens de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat bied ik u, conform de brief van de Vaste Commissie Defensie «Overbrengen commissiebesluiten inzake informatievoorziening F-35» en de (gewijzigde) uitgangspuntennotitie groot project Verwerving F-35 uiterlijk gelijktijdig met het jaarverslag van het Ministerie van Defensie (Kamerstuk 35 830 X, nr. 1), de financiële verantwoording over het jaar 2020 van het project Verwerving F-35 aan.

De financiële verantwoording over het voorgaande kalenderjaar wordt vergezeld van een controleverklaring van de Auditdienst Rijk¹.

De Staatssecretaris van Defensie,
B. Visser

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

Financiële verantwoording 2020 project Verwerving F-35

Tabel 1: Gerealiseerde ontvangsten (in miljoen €)

	ontvangen t/m 2019	ontvangen in 2020	ontvangen t/m 2020
Enmalige bijdrage industrie	4,5	0,0	4,5
Afdrachten uit hoofde van omzet	14,3	3,3	17,5
Verrekening PRL voorschot	15,1	0,0	15,1
Royalty's	8,3	4,3	12,6
Totaal	42,2	7,6	49,7

Tabel 2: Gerealiseerde betalingen (in miljoen €)

	betaald t/m 2019	betaald in 2020	betaald t/m 2020
<i>Concept Demonstration Phase (Defensie)</i>	10,5	0,0	10,5
<i>Concept Demonstration Phase (EZK)</i>	82,8	0,0	82,8
<i>System Development and Demonstration</i>	792,2	0,0	792,2
Nederlandse projecten	38,3	0,0	38,3
Voortgezette verwervingsvoorbereiding	2.055,7	807,9	2.863,6
Bijdrage doorontwikkeling PSFD-fase	59,5	0,0	59,5
Totaal	3.039,0	807,9	3.846,9

Tabel 3: Aangegane en openstaande verplichtingen (in miljoen €)

Deelfasen	openstaand per 311219	aangegaan in 2020	betaald in 2020	openstaand per 311220
Voortgezette verwervingsvoorbereiding	1.905,1	262,9	807,9	1.360,1
Bijdrage doorontwikkeling PSFD-fase	4,6	- 0,4	0,0	4,2
Totaal	1.909,7	262,5	807,9	1.364,3

Tabel 4: Openstaande voorschotten (in miljoen €)

Deelfasen	openstaand per 311219	nieuw in 2020	verrekend in 2020	openstaand per 311220
<i>System Development and Demonstration</i>	0,0	0,0	0,0	0,0
Nederlandse projecten	14,7	0,0	0,0	14,7
Voortgezette verwervingsvoorbereiding	85,3	7,0	27,5	64,8
Bijdrage doorontwikkeling PSFD-fase	20,6	0,0	0,0	20,6
Totaal	120,6	7,0	27,5	100,1

Tabel 5: Openstaande vorderingen (in miljoen €)

Openstaande vorderingen (in miljoen €)	openstaand per 311219	ingesteld in 2020	ontvangen in 2020	openstaand per 311220
Royalty's geleverde FMS toestellen	3,9	5,4	4,3	5,0

Tabel 6: Overzicht gerealiseerde afdrachten MFO-bedrijven per jaar en cumulatief¹

Jaar (t)	Afdrachtplichtige omzet	Afdracht-percentage	Afdracht (in jaar t+1)	Cumulatieve afdracht
2008/2009	€ 24.186.337,-	2	€ 483.726,74	€ 483.726,74
2010	€ 30.695.470,- ²	2	€ 617.119,33 ²	€ 1.100.846,07
2011	€ 43.927.350,-	2	€ 878.547,00	€ 1.979.393,07
2012	€ 70.898.681,-	2	€ 1.417.973,62	€ 3.397.366,69
2013	€ 49.413.280,-	2	€ 988.265,77	€ 4.385.632,46
2014	€ 64.832.021,-	2	€ 1.296.640,42	€ 5.682.272,88
2015	€ 73.811.456,-	2	€ 1.476.229,13	€ 7.158.502,01
2016	€ 100.426.982,-	2	€ 2.008.539,64	€ 9.167.041,65
2017	€ 114.440.041,-	2	€ 2.288.800,82	€ 11.455.842,47
2018	€ 137.755.170,-	2	€ 2.755.103,40	€ 14.210.945,87
2019	€ 165.750.695,-	2	€ 3.315.013,89	€ 17.525.959,76

¹ Tabel 6 is normaliter onderdeel van de jaarlijkse voortgangsrapportage project verwerving F-35. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) heeft de deelnemende bedrijven in 2020 uitstel van betaling gegeven voor de verplichte afdracht in het kader van de Medefinancieringsovereenkomst F-35 (de MFO). Omdat de totale afdrachtsom niet bekend was bij de voortgangsrapportage in september 2020 is het overzicht van de gerealiseerde afdracht (per jaar cumulatief) opgenomen in deze financiële verantwoording over 2020. De brongegevens uit tabel 6 zijn afkomstig van het Ministerie van EZK. Het overzicht van de gerealiseerde en geraamde afdrachten is opgenomen in de bijlage.

² Inclusief correcties m.b.t. omzet en afdracht (plus wettelijke rente) over 2008/2009.

Toelichting bij tabellen 1 t/m 6

Algemeen

Bovenstaande tabellen geven voor de verschillende fasen van het project inzicht in de gerealiseerde ontvangsten, de gerealiseerde betalingen, de aangegane en openstaande verplichtingen, de verstrekte, verrekende en de openstaande voorschotten, de ingestelde, ontvangen en openstaande vorderingen naar de stand van begin en ultimo 2020. Dit overzicht is opgesteld in overeenstemming met de vereisten voor financiële verslaggeving, zoals opgenomen in de Comptabiliteitswet en de Regeling Grote Projecten. In de tabellen kunnen afrondingsverschillen voorkomen die op sommige plekken leiden tot kleine afwijkingen in de optellingen.

De effecten van COVID-19 op het aangaan en afhandelen van financiële verplichtingen in 2020 zijn zeer beperkt geweest.

Btw

In 2020 heeft Defensie geconstateerd dat over de jaren 2015–2019 over bepaalde betaalde facturen (nog) geen btw was afgedragen. In 2020 is het nog af te dragen bedrag inclusief belastingrente berekend (€ 15,7 mln.) en door Defensie betaald. Het verschuldigde bedrag komt ten laste van het investeringsbudget. De ADR voert in 2021 een onderzoek uit om de gegevens, die gebruikt worden voor de grondslag van de btw-afdracht van het project Verwerving F35, te valideren aan de hand van de gegevens in SAP FI. De uitkomst van dit onderzoek kan door Defensie gebruikt worden om te bepalen in hoeverre de gegevens voldoen voor gebruik voor de grondslag van de btw-afdracht. Bij toekomstige facturen draagt Defensie de btw direct af.

Ontvangsten

In 2020 heeft het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat € 3,3 miljoen aan afdrachten ontvangen uit hoofde van € 165,8 miljoen aan omzet in 2019 door de Medefinancieringsovereenkomst-bedrijven (MFO-bedrijven). Het totaal aan ontvangsten sinds 2008 bedraagt hiermee € 22,0 miljoen inclusief de eenmalige bijdrage van de industrie in 2002 van € 4,5 miljoen. Van de FMS-partnerlanden is in 2020 € 4,3 miljoen aan royalty's ontvangen.

Betalingen

Betalingen in vreemde valuta geschieden tegen dagkoers dan wel termijnvaluta. De verantwoording in de administratie van Defensie geschiedt tegen de maandkoers van de betreffende maand van betaling. Bij deze boekingsgang ontstaan verschillen tussen de werkelijke koers van betaling en de verantwoorde koers. Deze verschillen kunnen significant zijn. Deze werkwijze geldt voor Defensie als geheel, en is niet specifiek voor het project verwerving F-35.

In 2020 is, onder Voortgezette Verwervingsvoorbereiding, een bedrag van € 807,9 miljoen betaald. Hiermee komt de totale betalingstand tot en met 2020 op € 3.846,9 miljoen.

Verplichtingen

De openstaande verplichtingen ultimo 2020 worden gewaardeerd tegen de koersen van 31 december 2020, dan wel de voor de betreffende specifieke verplichtingen overeengekomen termijnkoersen.

In 2020 is er, onder Voortgezette Verwervingsvoorbereiding, € 262,9 miljoen aan verplichtingen aangegaan. Per 31 december 2020 staat er in totaal € 1.364,3 miljoen aan verplichtingen open.

Voorschotten

Alle voorschotten van voor 2008 zijn tegen de maandkoers van december 2007 gewaardeerd en de voorschotten vanaf 2008 zijn gewaardeerd tegen de op het moment van verstrekking geldende maandkoers. Uitzonderd zijn de posten die met valutatermijncontracten zijn afgedekt, deze zijn opgenomen tegen de betreffende valutatermijnkoers.

In het begin van het project werden de meeste betalingen met betrekking tot het verwerven van de F-35 toestellen als voorschot verstrekt en als zodanig geadmistreerd. In Tabel 4 is dit gedeelte van de verrichte betalingen weergegeven. Na voltooiing van de desbetreffende werkzaamheden en/of levering van de desbetreffende goederen of diensten worden deze voorschotten administratief verrekend. Hierbij ontstaan geen koersverschillen. Zoals blijkt uit Tabel 4 heeft de stand voorschotten ultimo 2020 een omvang van € 100,1 miljoen.

Onder Voortgezette Verwervingsvoorbereiding is voor een bedrag van € 7,0 miljoen aan nieuwe voorschotten bijgekomen en voor een bedrag van € 27,5 miljoen aan voorschotten verrekend. Onder de Nederlandse projecten en de doorontwikkeling van de PSFD-fase zijn gedurende 2020 geen bedragen aan voorschotten verrekend.

Vorderingen

De vorderingen ultimo 2020, dan wel ingestelde vorderingen in 2020 op basis van de geplande leveringen, worden gewaardeerd tegen de koers van 31 december 2020

Zoals bekend zijn inmiddels FMS-overeenkomsten gesloten voor de aanschaf van F-35 toestellen door niet-partnerlanden. Nederland ontvangt als partner bij de ontwikkeling van de F-35 royalty's voor de toestellen die aan niet-partnerlanden worden verkocht. De geplande leveringen aan niet-partnerlanden over 2020 betroffen 24 toestellen. De ingestelde vorderingen in 2020 van € 5,4 miljoen zijn gebaseerd op een overzicht welke door het *F-35 Lightning II Joint Program Office* (JPO) is verstrekt. In

2020 is van FMS-landen € 4,3 miljoen aan royalty's ontvangen (zie ook Ontvangsten). Per 31 december 2020 staat er € 5,0 miljoen aan voorde-
ringen open.

Op basis van de planning van levering van toestellen zijn er tot en met december 2020 in totaal 77 toestellen en 84 motoren aan FMS-landen geleverd. In totaal zijn er per 31 december 2020 voor 55 toestellen en voor 56 motoren royalty's ontvangen. Dit betekent dat per 31 december 2020 de royalty's voor 22 toestellen en 28 motoren nog moeten worden ontvangen. Voor 5 van deze resterende toestellen en 5 van de resterende motoren zijn de *royalty's* in februari 2020 ontvangen.

Overzicht gerealiseerde afdrachten per jaar en cumulatief

Zodra bedrijven die de Medefinancierings overeenkomst F-35 hebben ondertekend (de «MFO-bedrijven») productieomzet en/of in de toekomst instandhoudingsomzet realiseren, is er een uitgebreide informatieplicht aan de Staat. De «MFO-bedrijven» dienen 2 procent over de jaarlijkse omzet aan de Staat af te dragen. In tabel 6 zijn de afdrachten per jaar en cumulatief opgenomen tot en met 2019. De afdrachten moeten, conform de bepalingen van de MFO, worden gedaan vóór 1 juni van het jaar volgend op het jaar waarin de omzet is gemaakt en door de (Amerikaanse) opdrachtgever is betaald. Dit jaar is op verzoek van de bedrijven door het Ministerie van EZK vanwege de negatieve effecten van de Covid-19 pandemie uitstel verleend voor de afdracht tot december 2020. Dit heeft niet geleid tot een verminderde afdracht.

Bijlage

Het overzicht van de gerealiseerde en geraamde afdrachten (onderstaande tabel 7) is normaliter onderdeel van de jaarlijkse voortgangsrapportage project verwerving F-35. Het Ministerie van EZK heeft de deelnemende bedrijven in 2020 uitstel van betaling gegeven voor de verplichte afdracht in het kader van de Medefinancierings-overeenkomst F-35 (de MFO). Omdat de totale afdrachtsom bij de jaarlijkse voortgangsrapportage 2020 project Verwerving F-35 niet bekend was als gevolg van dit uitstel is deze tabel alsnog opgenomen in deze financiële verantwoording over 2020. Tabel 7 bevat naast historisch gerealiseerde bedragen ook ramingen voor toekomstige jaren, die een ander karakter en een mindere mate van zekerheid kennen. Daarom is deze tabel in een separate bijlage opgenomen. De brongegevens uit tabel 7 zijn afkomstig van het Ministerie van EZK.

Tabel 7: Overzicht van in 2020 gerealiseerde en voor de jaren daarna geraamde toekomstige jaarlijkse afdrachten (in miljoen €)

Omzetjaar (t)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Omzet \$	172,2	207,2	500	562,5	661,0	
Omzet €	€ 137,8	€ 165,8	400	450	529	
Afdrachtpercentage	2	2	2	2	2	2
Omzet in jaar t leidt tot afdracht in jaar t+1	2,289*	2,755*	3,315*	8	9	10,58

*: reeds gerealiseerde afdrachten

Toelichting

Gerealiseerde en geraamde jaarlijkse afdrachten

De afdrachtramingen voor de jaren vanaf 2020 zijn gebaseerd op een raming uit 2015 die taakstellend aan EZK in de begroting is opgenomen. Deze was gebaseerd op de in 2015 bestaande (raam)overeenkomsten tussen de Nederlandse industrie en de Amerikaanse hoofdaannemers en systeemleveranciers. De gehanteerde dollar-euro wisselkoers is, conform een afspraak met het Ministerie van Financiën, \$ 1.25 = € 1,00. De uiteindelijk gerealiseerde omzet en afdracht wijken af van de ramingen. De geraamde ramp-up in de productie vond twee jaar later plaats dan in 2015 was voorzien, waardoor een aantal contracten later tot omzet leidde. Ook de uiteindelijke prijs van componenten week door marktontwikkelingen af van de raming in 2015. Hoewel het aanvangstempo dus is gewijzigd, blijft het totale omzetdoel van de Nederlandse industrie van \$ 9 miljard in de productie van de F-35 realiseerbaar.